

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Generalis Totivs Sacri Ordinis Clericorvm Canonicoꝝ Historia Tripartita

Pennotto, Gabriele

Coloniae, Anno M.DC.XXXXV.

XII. De insigni reformatione Canonici Orsinis facta in Ecclesia Hipponensi
per D. Patrem Augustinum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38634

Hic duodenorum sunt condita Canonorum
Ossa sub hac petra, quos Christus sumat ad aethra 8 00

Quod similiter Epitaphiu planum est, excepta
illa vltima nota 8 00 quam nonnulli putant de-
notare annum octingentesimum, qua interpre-
tationem rejiciunt prefati Doctores. Sentit vero
idem Martinez, illorum Canonorum ossa circa
annum Domini 250. ibi recondita, quod si verum
esset, habemus in insigni, & totius Hispania olim
praclarissima Ecclesia insignet testimoniu ad Ca-
nonici ordinis dilatationem, etiam ante D. Augu-
stinum in partibus Hispaniarum ostendendam.
Non me fugit Excellentissimum Doctorem Bar-
tholomaeum Laurentium eiusdem Ecclesiae dig-
nissimum olim Priorem, ac totius Regni Arago-
nensium Generalem Chronisam, quem sequi vi-
detur idem Didacus Mutillo, aliter praedictas in-
scriptiones interpretatum. Verum ad Canonici
ordinis antiquitatem, & dilatationem ante D. Au-
gustinum probandam, ista sufficiant.

CAPVT DVODE-
CIMVM.

De insigni reformatione Canoni-
ci Ordinis in Ecclesia Hippon-
nensi facta per Dnum Patrem
Augustinum.

I.

Vod de femina illa praclaris-
sima inquit Sapiens Prover-
biorum cap. 31. *Multa filia con-
gregauerunt sibi diuitias, tu su-
pergressus virum suum.* Quam Ec-
clesiae Catholicae typum ge-
stare testatur in eum locum
Glossa ordinaria, illud ipsum ex feminis ad viros,
& ad eiusdem Ecclesiae pastores transferendo, de
Beatissimo Patre, & Patriarcha nostro Augustino
merito dicendum videtur, quam plures sanctissi-
mos Pontifices in varijs mundi partibus Cano-
nici Ordinis reformationi, ac inlaurationi ope-
ram dantes, Sanctitatis, meritum, ac doctrinae
diuitijs Ecclesiam Catholicam locupletasse: ve-
rum illos omnes longe supergressum ipsum Bea-
tissimum Patrem Augustinum. Si quidem ex hoc
sanctissimo Praesule reformationem adoe insigni-
nem Ordo noster Canonice accepit, & in Ec-
clesia Catholica tam alte suas radices defixit, tam la-
te, ac longe suos palmites distendit, tam eximios,
& copiosos omnimoda virtutis, probitatis, ac do-
ctrinae fructus retulit, vt breui totam Ecclesiam
informauerit, ac inde Canonice inlaurator,
& autor iure sit ab omnibus per Antonomasi
ferè solus nuncupatus. Monstrauimus in prima
parte B. Augustinum factum presbyterum intra,
sive iuxta Ecclesiam parochialem vrbis Hippo-

nensis monasterium clericorum instituisse, ac cum
illis secundum regulam sub sanctis Apostolis con-
stitutam viuere cepisse, quod vitæ genus vt facta
Episcopus etiam in Episcopali dignitate posuit
teneret, alterum in domo Episcopi monasterium
clericorum habere voluit, cum quibus vsque in
extremum praesentis vitae institutionis Apostolicae
modum tenere voluit. Nunc mentis nostrae pro-
positum est, ostendere, quem ad modum reforma-
tio Ordinis per hunc Beatissimum virum inter
clericos Hipponenses instituta. Deo adiuvante, pri-
mum per Africae regiones, ac deinde per omnes
mundi prouincias fuerit propagata.

Taque Beatus Patriarcha noster Augustinus
I. eum Mediolani per sanctum virum Ambrosium
Mediolanensem Episcopum, & illius Archidia-
conum Siphoniam alterius quidem publici
concionibus, alterius vero priuatis locutionibus
in fide Catholica eruditus, ac etatis suae anno tri-
gesimo tertio sacro baptismate initiatus cum ma-
tre Monica filio Adodato, ac socijs Mediolano
uale diē, ad Ostia Tiberinae cōtendisset, ibique ma-
tre Monica eodē an. die 4. Maij defuncta post ali-
quot menses, quibus Romae commoratus est, ex
Ostijs Tiberinis soluens eodē anno ad Africae re-
pedauisset, ad agros proprios reuersus, ac ibidem in
agro Tagalensi constitutus, alienatis a se curi-
cularibus, cum amicis orationi, lectioni, & medita-
tioni triennium ferè integrè consumpsit, scribens
libros, docens indoctos. Verū quia disponebat esse
in monasterio cum fratribus, cum quibus apud
agros proprios, & in domibus paternis constitutus
communem vitam, licet non secundum regularia
alicuius Ordinis instituta iam inchoauerat, intel-
ligens fideli relatione, reperiri apud Hippone Regi-
um virum quendam ex ijs, quos dicebant agen-
tes in rebus, hominem Christianum, & Deum ti-
mentem, qui diceret, ac promitteret, se mundi hu-
ius oēs posse continere cupiditates, si aliquis
ex ore illius Dei verbū audire meruisset, propter
illum lucrandum, vt secū esset in monasterio, con-
fessum ad ciuitatem Hipponensem contendit: &
hominē visum frequentius allocutus fuit, ac eum
exhortatus, vt quod Deo vouisset, diuitijs redde-
re nō differret. Verum quod eotēpore S. Valerianus
Hipponensis Episcopus in Ecclesia de ebigendo
presbytero Ciuitatis plebē Dei allocueretur, a po-
pulo, cū quo aderat, apprehensus, & Episcopo ob-
latus, inuitus, & reluctans cū multis lacrymis esse
presbyter ordinatus. Factus ergo presbyter mo-
nasterium mox instituit, non in solitudine, sed in
Ciuitate, non in nemore, sed in horto Valerij E-
piscopi prope ipsam Ecclesiam parochialem con-
stituto, non sanè Eremitarum, quid enim illorum
temporum Eremitis cum Ciuitatibus? quid cum

Ecl.

... quibus parochialibus quid cum exercitio regē-
... vel eorum animarum: sed clericorum, si-
... quibus veluti plantario quo-
... Hippoensis, tum aliarū Ec-
... indigentia, clerici sume-
... clericis secundū re-
... quibus quidem clericis secundū re-
... A postolis constitutam triennio
... in Ecclesia praedicando. Hæreticos
... ac publice insecutando, &
... factum est vt lucerna ar-
... candelabrum eleuata, oēs qui
... Quod anim-
... Valerius Episcopus, timens illum ad
... postulari, suæ ciui-
... Episcopo Carthaginen-
... occulte
... sibi
... B. Augustinus Hip-
... in Episcopali mune-
... sicut ordinatus: qui ne
... in priori monasterio
... Valerio, statim
... in hunc modum Ecclesiam Hip-
... veterum clericorum
... reformationem
... quæ in
... pro Dei gloria,
... scripsit, de-
... hæ-
... hanc Catholicam
... non est hic longius
... sed
... ac
... de
... ad
... per Possidium qua-
... viridario
... venerandis Pe-
... Canonice
... quibus
... acci-
... quales presby-
... vt vale-
... non poterat, il-
... cetera omnia
... nec ni-

Ecclesijs parochialibus: quid cum exercitio regē-
da plebis, vel cura animarum? sed clericorum, si-
ue Religioforum, ex quibus veluti plantario quo-
dam, & seminario tū Hipponensis, tum aliarū Ec-
clesiarum, iuxta illarum indigentias, clerici fume-
rentur: cum quibus quidem clericis secundū re-
gulam sub sanctis A. postolis constitutam triennio
vixit, orando, lectioni incumbendo, verbum Dei
etiam publicē in Ecclesia prædicando, Hæreticos
verbo, & scriptis privātē, ac publicē insectando, &
accertimē profigando, sic factum est, ut lucerna ar-
dens, & lucens supra candelabrum elevata, oēs qui
erāt in domo, suo lumine illustraret: Quod anim-
aduertens S. Valerius Episcopus, timens illum ad
regimen aliarum Ecclesiarum postulari, suā ciui-
tati: benē consulens, cum Episcopo Carthaginensi,
& cum primate Numidię per literas occultē e-
git, illum Episcopalis muneris coadiutorem sibi
dari, atque in hunc modum B. Augustinus Hip-
ponensis Ecclesia coadiutor in Episcopali munere
Valerio adhuc superflite fuit ordinatus: qui ne
prioris propositi inuitum in priori monasterio
susceptū desereret, in domo Episcopi alterū mo-
nasterium clericorum, concedente Valerio, statim
fundauit, atque in hunc modum Ecclesiam Hip-
ponensem ad normam vitæ regularis veterum cl-
ericorum nascentis Ecclesia primus reformauit.

Ceterum qualia, & quanta fuerint, quæ in
Sede Episcopali constitutus pro Dei gloria,
& Ecclesie vtilitate egessit, tulit, dixit, scripsit,
& Ecclesie vitæ corrigendo, vitia extirpando, hæ-
reticos, & hæreses insectando, fidem Catholicam
propagando, instituti nostri non est hic longius
narrare, qui non illius panegyricū scribendum, sed
Canonici Ordinis per illum reparati historiam, ac
seriem narrandam sumpsimus. Verū quia verus
Christiani gregis Pastor ipse cepit facere, & dein-
de alios docere, & regularis disciplinae formam, ad
cuius normā alios reformare studuit, primus ipse
experiri voluit, & vsque ad postremam huius vitæ
periodum exa. tūssimē obseruauit: non ab re fue-
rit ex amoenissimo vita illius per Possidium qua-
dragenario illius discipulum exarata viridario
paucos flores decriptos, & fasciculo brevissimæ
narrationis summatim collectos venerandis Pa-
tribus, & Dominis meis omnibus clericis Cano-
nicis odorandos præbere: ut exemplo Sanctissimi
Patris nostros mores, ac studia, nos, qui eius filij
nunc sumus, & sumus, componere discamus.
Vestes illius, nimirum birrum & tunica linea, quas
ex communi vestitio ceterorum clericorū acci-
piat, communes erant, ac tales, quales presby-
teris, vel Diaconis, aut Subdiaconis, si opus habe-
rent, dari possent, quibusque decenter vti vale-
rent. Si quis meliorem dedisset, statim vendebat,
ut quando vestis communis esse non poterat, il-
lius pretium esset commune. Pari modo calcea-
menta, & lectualia, & id genus cetera omnia
ex moderato, & competenti habitu erant: nec ni-

tida nimum, nec abiecta plurimum: Nam ex va-
troque homines plerunque sua querentes, & non
quæ lesu Christi sese velle iactare, vel abijcere so-
lent, ipse verò medium tenens, nec ad dexteram,
nec ad sinistram declinabat.

Mensa utebatur frugali & parca, & inter olera,
& legitima quandoque propter hospites, & infir-
mos carnis vescabatur. Vinum autem semper
habebat, memor Apostoli ad Timotheum scriben-
tis: Noli adhuc aquam bibere, sed vtere modico
vino propter stomachum, & frequentes infirmi-
tes tuas.

Cochlearibus argenteis utebatur, cetera vasa,
quibus cibi mensæ inferbantur, vel testea, vel ligu-
nea, vel marmorea erant, non necessitatis inopia,
sed proposito voluntatis, in qua mensa disputa-
tionem, vel lectionem magis quam epulationem,
aut potationem diligebat, quam etiā ob causam
contra pestilentiam humanæ consuetudinis in ca-
dem mensa scriptum legebatur.

Quisquis amat dicitur abesse, non vadit se nam,

Hanc mensam indignam noverit esse sua.

Vnde omnes conuiuii a superfluis, & noxijs fa-
bulis, & detractionibus abstinere admonebat: nā
& quosdam suos familiarissimos Episcopos illius
scripturæ oblitos aliquando tam alperē obturga-
uit, ut diceret, aut delendos esse illos versus de me-
nsa: aut se de mensa ad suum cubiculum surrecta-
rum.

Hospitalitatem semper exhibebat: pauperum
verò semper recordabatur, quibus erogabat, quod
sibi, ac suis omnibus secum habitantibus eroga-
batur, vel de redditibus possessionum, vel de obla-
tionibus fidelium, deficienter verò pecunia, & Ec-
clesia Gazophilatio a fidelibus neglecto, cum nō
esset, quod ad subueniendum pauperibus posset
erogari, iuxta morem S. Ambrosij populum mon-
nebat, ut prouideret: & si opus esset, etiam sacra
vasa frangi, & conflata pauperibus discebusi sube-
bat: quod & sanctum Ambrosium egisse illo præ-
sente, cum Mediolani esset, multoties referebat.

Cum ipso semper clerici vna etiam domo, ac
mensa, sumptibusque communibus aleban-
tur, & vestiebantur. Inter cetera maxima cura illi
erat, ne sui clerici iuraret: & si prolapsus quis fuisset,
vnam de statutis portionibus amittebat: nam
præfixus erat numerus portionum, commonebat
eos sepius, ne quis aduersus fratrem aliquid ha-
bens, ireconciliatus accedere præsumeret ad al-
tare, ac memores essent iuxta Euangelicam sen-
tentiam, etiam septuagies septies offensos, veniam
postulantibus indulgere.

Feminarum intra domum illius nulla vnquā
conuersata est, nec mansit, nec germana quidem
soror, quæ vidua Deo seruies multo tempore vsque
in diem obitus sui Præposita ancillarum Dei vixit:
sed nec fratris filia, quæ pariter Deo seruiebat,
quas personas Concilia sanctorum Episcoporum a
conuersatione clericorum non excipiūt. Dicebat

enim, & si de forore, ac nepotibus cum clericis comitantibus nulla iussu nasci posset mala suspicio: tamen quia illa personae sine alijs necessarijs, aut secum manentibus feminis esse non possunt, & ad illas etiam alia a foris intrabant, ex his posse offendiculum, vel scandalum infirmioribus nasci: Si vero ab aliquibus feminis ut videretur, aut salutareretur, rogabatur, nunquam sine clericis testibus ad eas intrabat, vel solus cum solis vnumquam est locutus, nisi secretorum aliquid interesset.

V. **F**abricarum novarum studium nunquam habuit, deuitans occupationes animi sui, quem semper ab omni rerum molestia temporalium liberum habere volebat, volentes tamen adificare non prohibebat, nisi quae immoderata fuissent.

Domus Ecclesiae curam, omnemque substantiam ad vias valentioribus clericis delegabat, nunquam ad clauem, nunquam anulum in manu habuit, sed ab eisdem domus praepositis cuncta accepta, & erogata notabantur. Domum vero, vel agrum, seu villam nunquam emere voluit: verum si ab alijs Ecclesiae sponte offerretur, non respuebat, sed suscipi iubebat. Nam & aliquas hereditates recusauit, quod iustum, & aequum exiimabat, ut ad mortuorum filijs, vel propinquis magis possideretur, quibus ab eis deficientes dimittere noluerunt, sed & illud memorandam, quod cini Hippionensi, qui possessionem Ecclesiae donauerat, & confectas tabulas vitro eidem Augustino miserat, post aliquod annos petens, ut donationis tabulae filio suo restituerentur, confestim reddidit, dicens etiam frequenter, securius Ecclesiam legata a defunctis dimissa suscipere, quam hereditates forte solietas, & damnosae: dum forte, ut solent, de possessionibus inuidia clericis fieret, alloquebatur plebem Dei, malle se ex collectionibus plebis viuere, quam illarum possessionum curam, vel gubernationem pati: & paratum se esse illis eedere, ut eodem modo omnes serui Dei, & ministri viuerent, quo in veteri testamento leguntur altari deferuientes de eodem participare.

VI. **V**erbum Dei usque ad extremam aegritudinem impertemisse, alacriter, fortiterque: membris omnibus sui corporis in eolumis, integroque aspectu, & sano consilio in Ecclesia praedicauit, Bibliothecam, & Codices diligentissime custodiendos posteris commendauit. ornamenta vero, quae in Ecclesia erant, fidei presbyteri, qui sub illo curam gerebat, domus Ecclesiae commendauit.

Consanguineos suos vel extra, vel in proposito continentiae secum constitutos sicut in vita, ita & in morte sua, more reliquorum vulgi tractauit: quibus cum adhuc superesset, si quid eius opus fuit, quod ceteris, erogauit, non ut diuitias haberent, sed ut aut non, aut minus egerent.

In aetate iam proeecta, & ad senectam vergente constitutus, normam vitae suorum clericorum vsu haecenus retentam in scripturam redigere voluit; quam & Speculum clericorum appellauit, ut

in catenquam in speculo ipsi clerici seipso inspicerent, tanquam spiritualia pulchritudinis amatores, & suorum errorum maculas tergere, & errata corrigere valerent. Haec est Regula illa toti mundo celeberrima, quae sub alio titulo vocatur tertius sermo de Communi vita clericorum.

Testamentum nullum fecit, quia vnde faceret, pauper Christi seruus non habuissim verò sub extremum diem istius vitae constitutus, dum in lecto decumberet, & magnis febribus ageretur, quo tempore quidam agrorum veniens ad illum, sanitatem recepit, ipse psalmos de Poenitentia scribit, & iuxta se ad parietem iussit apponi, quos in lecto saecens legebat, & meditans intrabatur, & vbertim flebat, & ut ne aliquis illius meditationibus impedimento esset, ante decem dies, quam sanctissima illa anima de corpore exiret, mandauit, ne quis ad eum intraret, praeter medicos, & cum ad eum refectio inferretur, tandemque membris omnibus sui corporis in eolumis, integro aspectu, atque auditu, praesentibus & videntibus suis clericis, & cum illo pariter orantibus, obdormire in pace.

Hae Beatissimi Patris vitae norma exitit, haec viuendi regula, quam fides clericis praescriptam primus ipse expertus, & professus ceteris seruandam proposuit, in qua cum summa totius Evangelicae perfectionis, & Christianae religionis, urbanae ciuitatis imago quaedam exactissima relect, vnde non mirum, si haec ipsa vitae norma omnibus clericis ita placuerit, ut non solum post illius obitum per totum Orbem, verum etiam illo adhuc superflite in varijs Regionibus facere propagata, nam ut de illius propagatione ante ipsum Beati Augustini obitum aliquid breuiter dicamus, praeter primum monasterium in horto Valerij, & secundum in domo Episcopali institutum, tertium quoque fundauit Leporius eiusdem Beatissimi Patris discipulus, & Regularis clericus, generis quidem nobilitate clarus, sed regularis disciplinae obseruantia longè clarissimus, de quo idemmet Augustinus serm. 2. de Communi vita clericorum ita scribit. *Vestrum plurimum sunt, presbyteri non Leporium, quamuis seculi natalibus clarum, & apud suos honestissimum loco natum, tamen iam Deo seruientem, euellit, quae habebat velut, inopem suscepi: non quia vultu habuit sed quia iam fecerat, quod lectissima praesertim. Non fecit, sed nos sumus, vbi fecit, vnitus Christi, & Ecclesia vna est, vbi unumque fecit bonum opus, periret ad nos, ut sibi gaudeamus. Hortus est vni vbi noster, ubi monasterium suis constituit: quia & ipsi Deo seruunt, ubi hortus ad Ecclesiam non pertinet, nec ad ipsum, & ad quem dixerit aliquis ad illud, quod ibi est, inuenerunt.*

Sed & quartum ad didit presbyter Barnabae eiusdem instituti, & Societatis Canonice, de quo similiter idem Augustinus in eodem sermone haec subiungit. *Dixi, aliquid suum non habere presbyterum cohabitantes meos, inter quos est & presbyter Barnabas: sed de illo audiui, quaedam fuisse iactata, ante inuoluntatem*

quod non in illa dicitur, & deus autem suo iudicio...
 non in illa dicitur, & deus autem suo iudicio...
 non in illa dicitur, & deus autem suo iudicio...

Non solum in Ecclesia Hippionensi, & ad...
 non solum in Ecclesia Hippionensi, & ad...
 non solum in Ecclesia Hippionensi, & ad...

Quoniam aliquis, in quibusdam trans...
 quoniam aliquis, in quibusdam trans...
 quoniam aliquis, in quibusdam trans...

quod erat in illa a die... honorabili suo meo...
fuit illi factum est. Monasterio donavit ille. non vendidit.
Ego sum testis. quod amplius quereat si ignorat. Ego sum te-
stis. quod non debet vendi. sed dum non creditur do-
nare potest. creditur vendidisse & infra: Remansit ali-
quod. quod non debet vendi. etiam monasterio illi. quod per
ipsum Deum instituit. & ut semel eum Possidio dica-
tionum. clorum sufficientissimum. & monasteria vi-
torum. & mulierum continentium plena cum suis
prepositis in Ecclesia. cum Bibliothecis suis li-
bris. & tractatibus. & laos & aliorum continentium
reliqui.

Anon solum in Ecclesia Hipponensis, & ad-
iacentibus Africanis, verum etiam in trans-
marinis regionibus hac tam sancta institutio col-
lectam Augustini in viuis agente mirum in modum
fuit propagata. de qua propagatione, qui cam o-
culis vidit. Possidius cap. 11. in hunc modum scri-
bit: *facite vera doctrina dnm a sub sancto, & cum
sua auctoritate, in monasterio Deo seruantes Ecclesia
Hipponensis clerici viderunt caperunt: ac deinde innoce-
nter ac clarissime de die in diem Ecclesia Catholica
predicatione puritate, & sanctorumque seruorum Dei
proposito continentia, & paupertate profusa, ex Mo-
nasterio quod per illum in euerabilem vitam, & esse, &
vires caperat, magno studio profecti, & acipere
Epistolae & Clerici, pax Ecclesia, atque vntas & co-
no prona, & postea consecuta est. Nam ferme decem
quasi septuaginta, ac venerabiles viros continentet,
& de quibus Beatus Augustinus dicitur sic: & ceteris, non
nulli querebantur rogatus dedit. Similiterque &
fuit ex illorum sanctorum proposito venientes, Dominus
in locis propagati, & monasteria instituta, & studio
adhaerentibus Dei ceteris Ecclesiae promotos fratres
ad suscipiendam sacerdotium prestiterunt. vnde per mul-
tos & in multis salubris fides, spei, & charitatis Ecclesia
nouitate doctrina, non solum per omnes Africanas
partes, verum etiam in transmarinis, & per libros editos,
atque in Graecum sermonem translatis, ab illo vno homi-
ne, & per illum multo, saeuente Deo, multa innolescere
necesse est. X. cap. de Mercatore illo Manichaeo
ad ipsius Augustini praedicationem conuerso ver-
ba faciens. Ex eo inquit, ille homo proposito seruorum
Dei adherens, negotiatorum dimisit actionem: & pro-
fessionem in Ecclesia membris in alia regione ad presbyte-
ry quae Dei voluntate petitus, & coallus officium ac-
cepit, atque custodiens proposito sanctitatem. &
suae alius usque nunc in rebus humanis viuit trans-
morte constitutus.*

Quare forsan aliquis, in quibusdam transma-
rinis regionibus viuente Beato Augustino,
haec illius reformatio fuit propagata. Huic ego
quaestioni quid certi respondeam, me non habere
magnum profecto notam quae de Leporio Episco-
po Vicensi in Bethica, & de Profuturo item
Episcopo Bretharenensi similiter in Bethica, Ioan-
nes Marquez in suo libro de Origine fratru Ere-
mitarum scribit, apocrypha, & falsa sunt, vt in
prima parte monstrauimus. Nihilominus si & die-

cturis in re prius incerta uti ac diuinae licet
affirmarem, in illis potissimum prouincijs Au-
gustinianum institutum propagatum, quibus tunc
temporis cum Africanis, & praesertim Hipponen-
sibus commertia, caque frequentissima inter-
cedere solebant, eiusmodi erant Gallicae, ac His-
panicae, Tirreni, Gallici, & Iberici litoribus ad-
iacentes, vt: Narbonensis, Barchinonensis, Valen-
tiana, Carthaginiensis, & finitima, nec non etiam
interiacentes insulae Corsicae, Sardiniae, Capriae,
nam inter istarum Regionum, & Africanorum litoris
Hipponensis aecolas, commertia, familiaritatem,
& necessitudinem intercessisse, conuenit epi-
stola beatorum Hilarij, & Prosperi ad Augustinum,
& quae pro eiusdem Augustini doctrina de Prae-
dicatione tuenda contra Massilienses idem Pro-
per, & Hilarius egerunt, & epistola D. Augustini
ad Hilarium 89. necnon etiam acta per Caisianum,
& ceteros presbyteros Galliarum pro Leporio E-
piscopo Vicensi in Africa ab errore Pelagiano
reuocando, atque tandem colligitur ex literis, &
nuncijs Episcoporum Hispanorum ad Augusti-
num missis, ex quibus vnus exiit Paulus Orosius
eiusdem Augustini discipulus, eique familiaritate
iunctissimus, vt alia omittam, quae sacras Histories
legentibus passim occurrunt. Quod non sine cau-
sa snuaduere oportuit, estque memoriter tenen-
dum propter ea, quae de D. Augustini instituto per
Sanctum Patritium in Hyberniam delato inferius
dicemus.

CAPVT DECIMVM
TERTIVM.

De Augustini reformatione post
excidium ciuitatis Hipponen-
sis per totum Orbe propagata.

INter eximia seruorum Dei
privilegia, illud mea sententia
praecipuum, & praclarissimum
videtur, quod Beatus Job cap.
8. recensuit, cum illos arbori
cuidam in horto plantatae, ac
succu plenae comparauit, quae
radicibus inter acruos lapi-
dum defixis, nec vim ventorum, nec Solis aestum
timeat: quam si quis conuelleret nitatur, illius
conatum rideat, ac tandem si securi succidere
voluerit, nouis stolonibus emissis, mille alijs vijs
repullulet, & exurgat. *Humectus, inquit, vi-
detur antequam Sol veniat, & in ortu suo germen
eius egreditur. Hebraicus, Tigurina, Vatablus,
& Pagninus legunt: & in horto germen eius egre-
diatur. Super acruos petrarum radices eius den-
sabuntur, & inter lapides commorabitur, si ab-
forbuerit eum de loca suo, negabit eum, & di-
cet, non noui te: haec enim est tristitia cordis eius.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN